

Meeri Karppinen

**SPRÅKENHETEN VID TAMMERFORS
UNIVERSITET SOM LINGVISTISKT
LANDSKAP**

Vad berättar språkval i skyltarna?

Fakulteten för informationsteknologi och kommunikation
Studieinriktningen i nordiska språk
Kandidatavhandling
Mars 2024

SAMMANDRAG

Meeri Karppinen: Språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Vad berättar språkval i skyltarna?

Kandidatavhandling

Tammerfors universitet

Fakulteten för informationsteknologi och kommunikation

Studieinriktningen i nordiska språk

Mars 2024

I denna kandidatavhandling undersöker jag språkenhetens lokaler vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Syftet med avhandlingen är att ta reda på vilka språk som förekommer vid språkenheten, hur mycket och i hurdana kontexter de olika språken förekommer. Därtill fokuserar jag på svenska språkets synlighet. Mina forskningsfrågor är följande: 1. Hurdan är språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap? 2. Hur syns de olika språken vid språkenheten? 3. I hurdana kontexter syns svenska språket vid språkenheten? Utifrån dessa forskningsfrågor undersöker jag de olika språkens funktioner.

Språkenheten har sina lokaler på fjärde våningen i byggnaden Pinni B på centrumcampus vid Tammerfors universitet. Dessa lokaler utgör min forskningskontext. Forskningsmaterialet består av bilder som jag har tagit av 192 skyltar. Bilderna har tagits i språkenhetens korridorer som är universitetets tillgängliga delar och skyltarna är synliga för alla. Min materialinsamlingsmetod har varit att fotografera alla olika skyltar vid språkenheten. Analysmetoderna är textanalys och innehållsanalys.

Den teoretiska bakgrunden för avhandlingen baserar sig på tidigare forskning inom forskningsfältet lingvistiska landskap. Forskning av lingvistiska landskap hör till sociolingvistik. Forskningsobjektet är det skrivna språket i ett visst avgränsat utrymme. Genom att forska i det skrivna språket är det möjligt att forska i relationen mellan språk och samhälle. Utgångspunkten är att lingvistiska landskap är helheter vilkas skyltar inte existerar i ett vakuum, utan förekommer av vissa språk berättar om vårt samhälle och på vilka språk det är önskvärt att kommunicera.

Resultaten av avhandlingen visar att språkenheten är flerspråkig som lingvistiskt landskap. De språk som förekommer mest är finska och engelska. Andra språk som förekommer är svenska, tyska och ryska samt andra mer sällsynta språk som förekommer i enskilda skyltar. Orsaker till att finska och engelska förekommer så ofta anknyter till lagstiftningen, universitetets språkprinciper och målgruppen för texterna. Resultatet visar att svenska språket syns i olika kontexter, mest i skyltar från privata aktörer. I skyltar med svenska kan märkas både kommunikativa och kulturella funktioner.

Nyckelord: lingvistiska landskap, flerspråkighet, sociolingvistik

Originaliteten av denna avhandling har granskats med Turnitin Originality Check-programmet.

TIIVISTELMÄ

Meeri Karppinen: Språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Vad berättar språkval i skyltarna?

Kandidaatintutkielma

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pohjoismaisten kielten opintosuunta

Maaliskuu 2024

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen Tampereen yliopiston kielten yksikön tiloja kielimaisemana. Tutkielman tavoitteena on selvittää, mitkä eri kielet esiintyvät kielten yksikössä, sekä kuinka paljon ja millaisissa konteksteissa eri kielet esiintyvät. Lisäksi keskityn ruotsin kielen näkyvyyteen. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: 1. Millainen Tampereen yliopiston kielten yksikkö on kielimaisemana? 2. Miten eri kielet näkyvät kielten yksikössä? 3. Millaisissa konteksteissa ruotsin kieli näkyy kielten yksikössä? Näiden kysymysten kautta tutkin eri kielten funktioita.

Kielten yksikön tilat ovat rakennuksen Pinni B neljännessä kerroksessa Tampereen yliopiston keskustakampuksella. Nämä tilat muodostavat tutkimuskontekstini. Tutkimusmateriaalini koostuu ottamistani kuvista, joihin sisältyy 192 kylttiä. Kuvat on otettu kielten yksikön käytäviltä, jotka ovat yliopiston avoimia tiloja ja näin ollen kyltit ovat näkyvillä kaikille. Materiaali on kerätty valokuvaamalla kaikki erilaiset kielten yksikön kyltit. Analyysimenetelmäni ovat tekstianalyysi ja sisällönanalyysi.

Teoreettisena pohjana tutkielmalleni toimii aiempi kielimaisematutkimus. Kielimaisematutkimus kuuluu sosiolingvistiikan tutkimusalaan. Tutkimuskohteena on kirjoitettu kieli tietyssä rajatussa tilassa. Tutkimalla kirjoitettua kieltä on mahdollista selvittää kielen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Lähtökohtana on ajatus siitä, että kyltit eivät esiinny itsestään ja tyhjiössä, vaan tiettyjen kielten esiintyminen kertoo yhteiskunnastamme ja siitä, millä kielillä on suotavaa kommunikoida.

Tutkielman tulokset osoittavat, että kielten yksikkö on kielimaisemaltaan monikielinen. Eniten esiintyvät kielet ovat suomi ja englanti. Muut kielimaisemassa näkyvät kielet ovat ruotsi, saksa ja venäjä sekä yksittäisissä kylteissä esiintyvät muut harvinaisemmat kielet. Syyt suomen ja englannin laajaan esiintyvyyteen liittyvät lainsäädäntöön, yliopiston kieliperiaatteisiin sekä tekstien kohderyhmään. Tulokset osoittavat myös, että ruotsin kieltä esiintyy joissakin erilaisissa konteksteissa, pääosin yksityisten toimijoiden tuottamissa kylteissä. Ruotsin kieltä sisältävissä kylteissä on havaittavissa sekä viestinnällisiä että kulttuuriin liittyviä funktioita.

Avainsanat: kielimaisema, monikielisyys, sosiolingvistiikka

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Disposition.....	3
2 Lingvistiska landskap som forskningsfält.....	3
2.1 Tidigare forskning.....	4
2.2 Centrala begrepp	5
3 Universitet som forskningsobjekt	6
3.1 Språkenheten vid Tammerfors universitet	7
3.2 Engelska och svenska i universitetsmiljöer i Finland	7
3.3 Faktorer som påverkar språkanvändningen vid universiteten	8
4 Material och metoder.....	8
4.1 Material	9
4.2 Metoder	9
5 Analys	10
5.1 Språkenheten som ett lingvistiskt landskap	10
5.1.1 Enspråkiga, tvåspråkiga och flerspråkiga skyltar	11
5.1.2 Officiella och privata skyltar samt textsamlingspunkter	13
5.1.3 De olika språken och deras funktion.....	14
5.1.4 Jämförelser mellan de olika språken.....	19
5.2 Svenskans synlighet	19
6 Sammanfattande diskussion.....	21
Källförteckning.....	23

1 Inledning

Olika språk och texter är med i vår vardag. Det skrivna språket är omkring oss överallt. Språket fungerar som grund för all kommunikation i olika delar av samhället. Språket är även en del av våra identiteter (Syrjälä 2018:11). Språket används ibland av funktionella skäl och representeras ibland av symboliska syften (Shohamy & Gorter 2009:1). De språk vi ser omkring oss utgör språkliga landskap, alltså *lingvistiska landskap* i vår omgivning. I studier av lingvistiska landskap är det fråga om att kartlägga vilka språk som förekommer i en viss forskningsmiljö och -kontext. Det innebär att forskaren observerar och dokumenterar alla synliga texter i den valda miljön. Det skrivna språket undersöks i en viss omgivning (Syrjälä 2015:350). Uppmärksamheten är fokuserad på språk i miljöer samt ord och bilder (Shohamy & Gorter 2009:1). Lingvistiska landskap är sällan statiska (Herberts 2014).

Texter finns i olika sammanhang och i det moderna samhället finns det allt fler olika sammanhang där texterna kan finnas (Nord 2017:71). Texterna kan förekomma på flera olika språk. Cenoz & Gorter (2006) förklarar att flerspråkighet är ett allmänt fenomen som kan studeras utifrån olika perspektiv inklusive språkbruket i den sociolingvistiska kontexten. En av möjligheterna är att analysera språk i sin kontext genom att fokusera på den skriftliga information som finns i skyltar i en specifik miljö. Detta perspektiv är känt som forskning i lingvistiska landskap. (Cenoz & Gorter 2006:67.) Inom lingvistiska landskap är det fråga om interaktion mellan människor. Språket i skyltarna har skapats av individuella och officiella aktörer så att språket inte förekommer där av sig själv. Det finns olika ideologier, tankar och traditioner bakom språkbruket. (Syrjälä 2016:93.)

Det finns tidigare studier av lingvistiska landskap. Tidigare studier har flera olika syften och utgångspunkter. Språkbruket är ett intresseväckande ämne att undersöka eftersom det kan ge information om samhället. (Syrjälä 2018:11.) Det finns alltid någon tanke bakom språkval och olika faktorer påverkar användningen av olika språk. Med språkval syftas på det språk eller de språk som skyltens skapare eller avsändare har valt att använda. Olika texter har olika sätt att påverka människor. Det språkbruket som vi ser i olika slags texter kan få oss att skapa en uppfattning om språksituationen (Syrjälä 2018:11).

I denna kandidatavhandling undersöker jag språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Språkenheten betyder i denna avhandling lokaler som de olika språkämnen har. Språkenheten har sina lokaler på fjärde våningen i byggnaden Pinni B på centrumcampus. I dessa

lokaler syns många olika språk i olika slags texter. Jag har valt att undersöka den här miljön eftersom den antagligen är en flerspråkig miljö. Flerspråkighet har varit ett intresse och forskningsämne inom forskningsfältet i lingvistiska landskap (t.ex. Henricson 2020:96).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här avhandlingen är att undersöka språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Avsikten är att ta reda på vilka språk som förekommer i den valda miljön, hur mycket och i hurdana kontexter olika språk förekommer. Utgångspunkten är vilka funktioner de olika språken har och hur de syns. Därtill fokuserar jag på att undersöka svenskspråkiga texter. Mina forskningsfrågor är följande:

1. Hurdan är språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap?
2. Hur syns de olika språken vid språkenheten?
3. I hurdana kontexter syns svenska språket vid språkenheten?

Dessa forskningsfrågor undersöker jag genom att studera olika språk i olika slags skyltar. I kapitel 2.2 diskuterar jag närmare definitionen av ordet skylt. Jag har valt att undersöka detta forskningsfält eftersom fältet är ganska nytt och det finns ännu många miljöer och synvinklar som inte har forskats i. Studier av offentliga skyltar är ett växande forskningsfält (Spolsky 2009:37). Nuförtiden finns det mera skyltar och texter i vår omgivning än någonsin tidigare (Gorter & Cenoz 2008:1). Ytterligare vill jag undersöka det svenska språkets synlighet därför att det inte finns mycket forskning inom fältet i Finland som fokuserar på svenska och särskilt i universitetsmiljöer.

Att studera språkbruk vid universiteten är aktuellt eftersom globalisering och internationalism syns i högskolors miljöer mer än tidigare. Användningen av olika språk och språkens livskraft väcker diskussion i medier. Det är också viktigt att studera användningen och synligheten av svenska språket eftersom det är ett av de två nationalspråken. Till exempel har i medierna uttryckts oro över de försvagade kunskaperna i svenska och Institutet för de inhemska språken har uttalat bekymmer för nationalspråken. De finska och svenska språken borde vårdas i olika områden i samhället (Nissilä 2023). Utbildning nämns ofta som den viktigaste förändringskraften som påverkar språksituationen i världen (Saarikivi 2023:17) så universitetsmiljö är ett centralt utrymme att forska i. Universitets- och högskolesektorn påverkar också samhällsutvecklingen och det är därför relevant att undersöka dessa institutioner (Karlsson 2017:6). Många studier inom fältet handlar om flerspråkiga skyltar i

flerspråkiga och mångkulturella samhällen och miljöer (Järlehed 2011:7) så språkenheten är en lämplig miljö att forska i.

1.2 Disposition

Avhandlingen följer följande disposition. I kapitel 2 presenteras lingvistiska landskap som forskningsfält och tidigare forskning inom fältet. Jag diskuterar begreppet lingvistiska landskap och andra centrala begrepp som skylt, text och språkpolitik. I kapitel 3 fortsätter jag med att berätta om universitet som forskningsobjekt, språkenheten vid Tammerfors universitet och faktorer som påverkar språkanvändningen i universitetsmiljöer. I kapitel 4 beskriver jag materialet och metoderna i denna avhandling samt mitt tillvägagångssätt. Jag berättar om hur jag har kategoriserat skyltarna som jag undersöker. Efter detta följer kapitel 5 där jag analyserar materialet, presenterar resultaten och svarar på forskningsfrågorna. I kapitel 6 sammanfattar jag den här studien och resultaten, reflekterar över avhandlingen samt diskuterar möjligheter för vidare forskning.

2 Lingvistiska landskap som forskningsfält

Den teoretiska referensramen för avhandlingen baserar sig på tidigare forskning inom forskningsfältet lingvistiska landskap. Lingvistiska landskap respektive språkliga landskap (linguistic landscape, LL) syftar på studier av språkbruket i skyltar i det offentliga rummet (Coulmas 2009:14). Landry och Bourhis (1997) har definierat lingvistiska landskap som språkens synlighet på offentliga och kommersiella skyltar (Cenoz & Gorter 2006:67). Forskningsfältet har ändå blivit bredare och denna definition hänvisar inte till alla slags material som har forskats i (Syrjälä 2018:17). Olika aspekter av vad som utgör studiematerialet har fördjupats med ny empiri och teori (Järlehed 2011:1). Forskning i lingvistiska landskap har vuxit fram som ett multidisciplinärt forskningsfält till exempel inom sociolingvistik (Syrjälä 2018:11).

Forskningsfältet kan vara relaterat till olika discipliner, till exempel sociolingvistik, kommunikationsvetenskap, sociologi och ekonomi (Gorter & Cenoz 2009:9). Detta mångvetenskapliga forskningsfält saknar gemensamma teoretiska, metodologiska och materialbaserade utgångspunkter (Henricson 2022:105), men utgångspunkten är i allmänhet en strävan efter att se det lingvistiska landskapet som en helhet vars skyltar inte kommunicerar i ett vakuum, utan interagerar med de andra närliggande skyltarna (Henricson 2020:98). Begreppet lingvistiska landskap beaktar språkets rumsliga, lokala och materiella egenskaper. En orsak att undersöka lingvistiska landskap kan därför vara den ideologiska interaktionen mellan språk och rum.

(Järlehed 2011:6.) Enligt Syrjälä (2016) visar tidigare forskning att språkbrukare uppmärksammar det lingvistiska landskapet. Därmed kan språkbruket som vi ser i omgivningen väcka uppfattning om olika språks ställning i samhället. (Syrjälä 2016:92.)

Det finns två huvudinriktningar inom forskningsfältet. Den första inriktningen är kvantitativa och enkätbaserade studier som analyserar språkbrukares upplevelser av språkbruket i skyltarna. I dessa studier undersöks vilken sociopolitisk status olika språk har och hur vitala de är. Den andra inriktningen innebär kvalitativa och etnografiskt orienterade studier som undersöker hur det lingvistiska landskapet fungerar i samhället. Dessa studier fokuserar på den textuella förmedlingen och den diskursiva strukturen i olika forskningsmiljöer. (Järlehed 2011:8–9.)

2.1 Tidigare forskning

Landry och Bourhis (1997) som anses vara pionjärer inom fältet (t.ex. Coulmas 2009:14) har definierat begreppet lingvistiska landskap på följande sätt:

The language of public road signs, advertising billboards, street names, place names, commercial shop signs, and public signs on government buildings combines to form the linguistic landscape of a given territory, region, or urban agglomeration. The linguistic landscape of a territory can serve two basic functions: an informational function and a symbolic function. (Cenoz & Gorter 2006: 67.)

Att studera lingvistiska landskap är relativt nytt. Forskningsfältet har uppstått på 1990-talet fastän det finns studier med anknytning till ämnet från 1970-talet. (Linkola 2014:19.) I många studier nämns att Landry och Bourhis har namngett begreppet och det kan anses som början av fältet (Järlehed 2011:4–5). Landry och Bourhis har undersökt språkplanering under 1970- och 80-talen i Canada och Belgien, där betydelsen av språkanvändningen i skyltar och regler hade märkts. (Järlehed 2011:7; Backhaus 2006:ix). Enligt Järlehed (2011:7) har Landry och Bourhis viktigaste medverkan till fältet varit att de har visat det lingvistiska landskapets två väsentliga funktioner: en informativ eller kommunikativ och en symbolisk. Den kommunikativa funktionen kan inbegripa till exempel platsnamn, en reklam eller en gatuskylt. Den symboliska funktionen kan fungera som ett verktyg för att skapa gemensam identitet och medlemskap mellan olika grupper. (Järlehed 2011:8.)

Ofta återkommande forskningsämnen är till exempel flerspråkiga områden, minoritetsspråkens synlighet samt engelskans roll (Henricson 2020:96–97). Synlighet eller saknaden av ett språk i det lingvistiska landskapet indikerar språkets nyttighetsvärde i förhållande till andra språk och symboliserar därmed språkets vitalitet (Linkola 2014:30). Nuförtiden undersöks inte bara landskapets

språkliga och visuella dimensioner, utan även de sociala aktörer och socioekonomiska normer som påverkar bakom dem. Den här frågan leder fram till förhållandet mellan språk och samhälle. (Järlehed 2011:2.) Forskningsinriktningens betydelse har framhävts sedan 2000-talet. Ökad flerspråkighet och globalisering kan vara anledningar till att allt fler forskare intresserar sig för lingvistiska landskap. Förbättrad teknologi anses också vara en anledning eftersom det är möjligt att dokumentera texter och fotografier i stor omfattning. (Linkola 2014:19; Järlehed 2011:5.)

Lingvistiska landskap har fokuserats från olika synvinklar och i olika miljöer i Finland. Miljöerna har varit till exempel Helsingfors och Svenskfinland och synvinklarna flerspråkighet och språkbrukarnas uppfattningar samt olika typer av skyltar (t.ex. Henricson 2020; Syrjälä 2016; Syrjälä 2015). Flerspråkighet är ofta ett mycket konkret och märkbart fenomen, till exempel i hur det syns i vägskyltar och restaurangmenyer. Användningen av språk är integrerad i bredare kulturella, ekonomiska och politiska processer på makronivå samt lokalt på mikronivå. I och med att lingvistiska landskap som forskningsfält kopplar ihop mikro- och makronivån är det möjligt att forska i språkpolitik, språkideologi och språkattityder. (Dufva & Pietikäinen 2009:7.)

Spolsky och Cooper (1991) har definierat tre regler som kan användas för att analysera forskningsdata inom forskning av lingvistiska landskap. Dessa regler fokuserar på motivation för att använda vissa språk och inte andra. Reglerna kan förklara språkval i skyltar. Reglerna är: 1. Skriv på det språk som du kan. 2. Skriv på det språk som hypotetiska läsare antas kunna läsa. 3. Skriv på ditt språk eller det språk du vill identifiera dig med. Enligt Spolsky och Cooper kan regel 2 och 3 vara i konflikt med varandra men regel 1 är ett nödvändigt villkor. (Gorter & Cenoz 2008:3.)

Typiskt för lingvistiska landskap som forskningsfält är att det offentliga rummet är symboliskt konstruerat. Inom fältet kan intresset riktas mot syntaktiska och semiotiska aspekter. Dessa språkfakta relaterar till kulturella, sociala, politiska och ekonomiska omständigheter. (Shohamy m.fl. 2010:xi.)

2.2 Centrala begrepp

Forskning i lingvistiska landskap handlar om skriftliga texter i olika slags *skyltar*. I denna avhandling syftar en skylt på textenhet med vissa ramar. Skylten kan till exempel vara en affisch, en annons eller ett anslag. Till exempel kan ett fönster eller graffiti definieras som en skylt i denna betydelse. (Syrjälä 2015:351.) Skylt definieras i Svensk ordbok som ”tavelliknande anordning med ngn form av information” (SAOL 2015). Skyltar kan vara enspråkiga, tvåspråkiga eller flerspråkiga. De kan vara

officiella eller inofficiella och privata. Enligt Backhaus (2006:4) är en skylt en nyckelterm inom semiotiken. Backhaus (2006:61) tar upp att det som fokuseras i analysmaterialet varierar. Med andra ord kan ordet skylt ha olika betydelser i olika studier. Det finns både offentliga och privata skyltar som skapas av myndigheter respektive enskilda personer (Shohamy m.fl. 2010:xi).

Även begreppet *text* och vad som ingår i analysmaterialet kan definieras på olika sätt. Järlehed (2011:3, 17–19) har diskuterat vad som kan räknas som text. Oftast är det verbala språkliga element men även symboler, bilder, tal och musik kan räknas som text. I denna avhandling undersöker jag bara det skrivna språket. Enligt Nord (2017) kan texterna förekomma i olika slags *textsamlingspunkter*. Nord (2017:72) definierar textsamlingspunkter som särskilda platser där texter samlas, till exempel anslagstavlor. Olika textsamlingspunkter skiljer sig angående hur öppna de är för olika avsändare och hur formella eller informella de är (Nord 2017:75).

Språkpolitik kan avspeglas i lingvistiska landskap. Med språkpolitik avses åtgärder som påverkar språk och språkens ställning och användningsområde i samhället (Institutet för de inhemska språken u.å). Språkpolitik ger riktlinjer för beteende. Den centrala frågan i språkpolitiken är vilket språk som ska utvecklas för vilket ändamål i samhället. (Linkola 2014:33.)

3 Universitet som forskningsobjekt

Även om många studier av lingvistiska landskap behandlar stadsmiljöer, är de inte de enda utrymmena som kan undersökas. Tack vare sin internationella natur är universiteten intressanta miljöer att forska i. Enligt Saarikivi (2023) har språket till exempel kommunikativa, pedagogiska, sociala och skapande funktioner. Språkval ses ofta som relaterade till praktik och kommunikation, men de har också ideologiska dimensioner. (Saarikivi 2023:12–14.)

Lingvistiska landskap visar på vilket språk det anses vara önskvärt att förmedla olika typer av budskap, och de speglar både medvetna och omedvetna kollektiva språkideologier. Att förändra lingvistiska landskap är ett enkelt och billigt sätt att kommunicera språklig jämlikhet eller åtminstone strävan efter det. (Saarikivi 2023:74.) Linkola (2014:20) påpekar att det är viktigt att språket och språken syns för synlighet förbättrar studerandenas språkkunskaper. I universitetsmiljöer ges undervisning och där finns också sociala utrymmen. (Nord 2017:71.)

Linkola (2014) har diskuterat betydelsen och betoningen av forskningen i lingvistiska landskap med fokus på studiemiljöer. I tidigare forskning har fokus lagts på hur lingvistiska landskap kan användas 1) för att åskådliggöra sambanden mellan olika språk, 2) som ett redskap att lära sig ett främmande språk och 3) som hjälp för att skapa forskningsdata och återuppliva språk. (Linkola 2014:20.)

3.1 Språkenheten vid Tammerfors universitet

Språkenheten vid Tammerfors universitet inbegriper studieinriktningar i olika språk och magisterprogrammet i flerspråkig kommunikation och översättningsvetenskap (Tampereen yliopisto u.å). Inriktningarna i språk är finska, engelska, nordiska språk, tyska och ryska. Spanska och franska kan studeras som långa biämnen. Ytterligare kan studeras olika nordiska språk vid sidan av svenska, estniska och tjeckiska. (Tampereen yliopisto 2024.) Språkenheten har sina lokaler på fjärde våningen i byggnaden Pinni B på centrumcampus.

Språkenheten tillhör fakulteten för informationsteknologi och kommunikation. Vid språkenheten lever undervisning och forskning i en ständig interaktion. Forskning koordineras av Plural och bedrivs i forskningsgrupper. Forskningsämnena är till exempel språklig variation och förändring, interaktion och diskurser, enspråkig och flerspråkig praxis, medier och demokrati, kulturella representationer, affekter och attityder. (Tampereen yliopisto u.å.)

3.2 Engelska och svenska i universitetsmiljöer i Finland

Engelska har blivit mer framträdande i universitetsmiljöer under de senaste decennierna. Internationalism och internationell verksamhet är viktiga frågor inom högskolesektorn. Studier visar att engelska är det språk genom vilket den globaliserande akademiska marknaden fungerar. (Salö 2016:14.) Inom vissa fakulteter eller kurser är kursmaterialet tillgängligt bara på engelska. Det har blivit vanligare att studerande inte får skriva avhandlingar på sina modersmål utan man skriver på engelska. (Saarikivi 2023:43–45, 55–58.) Detta fenomen kallas *domänförlust*. Domänförlust avser ”situation när det egna språket inte längre kan användas inom ett verksamhetsområde” (SAOL 2015). Engelskan anses vara *lingua franca*, ett språk som används när man inte har samma modersmål (Institutet för de inhemska språken u.å.).

Ökad användning av engelska påverkar ofrånkomligen användningen av finska och svenska i Finland. Användning av ett språk är en viktig del av språkets livskraft. Finska och svenska hör till de standardiserade språken i Finland, men deras användning i utbildningen minskar. Ersättandet av

nationella språk med engelska i utbildningen leder till en förändring av språkförhållandena i samhället även utanför universiteten. (Saarikivi 2023:12.)

Enligt Saarikivi (2023:74) skulle det vara lätt att synliggöra de nationella språken i universitetets lokaler. Vid högskolor diskuteras språkpolitik i termer av flexibel användning av finska och svenska i olika situationer. Begreppet *svenska rum* används för konkreta och symboliska utrymmen där svenska språket används i högskolemiljöer. I nyare studier konstateras också att svenska språket är relativt osynligt i språkpolitiska diskurser inom högskolor. (From m.fl. 2022.) Sylvin (2024) har undersökt svenska språket vid Helsingfors universitet ur ett språkpolityperspektiv och konstaterat att språkbrukare har ansett engelskan mer användbar än svenskan (Sylvin 2024:173).

3.3 Faktorer som påverkar språkanvändningen vid universiteten

Det finns ett antal faktorer som påverkar språkanvändningen i universitetsmiljöer. En faktor som påverkar språkvalen i officiella kontexter är lagstiftningen. Universitetslagen (FörFS 558/2009) och grundlagen (FörFS 731/1999) fastställer språkbruket vid universiteten i Finland. I universitetslagen definieras finska, svenska eller finska och svenska som universitetens "undervisnings- och examensspråk". Lagen ger ändå möjlighet att använda andra språk än finska och svenska i undervisning. (Saarikivi 2023:41.) Enligt universitetslagen är universiteten i Finland privaträttsliga institutioner som relativt självständigt kan besluta om de språk som används i undervisningen.

Universiteten kan även ha egna språkprinciper och strategier som förklarar språkbruket i universitetens verksamhet. Tammerfors universitet har utarbetat sina språkprinciper under år 2023. Språkprinciperna har skrivits på finska och engelska. Enligt språkprinciperna är Tammerfors universitet ett finskspråkigt universitet som är en internationell organisation. Syftet med språkprinciperna vid Tammerfors universitet är att stödja utvecklingen av universitetet till en jämlik gemenskap. Universitetet har också en allmän strategi, som nämner att universitetet strävar efter att ha internationell verksamhet och bli internationellt uppskattat. (Tampereen yliopisto 2023.)

4 Material och metoder

I studier av lingvistiska landskap är det vanligt att samla in empiriska material genom att fotografera alla de skyltar som har någon slags text i den valda forskningsmiljön. Numera baseras de flesta studier

på analyser av digitaliserade bilder (Gorter & Cenoz 2008:1) och på forskarnas lingvistiska analyser (Syrjälä 2016:93). Jag har följt dessa metoder som har använts i tidigare studier.

4.1 Material

Mitt empiriska material består av bilder av skyltar i språkenheten vid Tammerfors universitet. Med *bild* avser jag fotografier som jag har tagit av skyltarna och med skylt en skriftlig enhet med några slags ramar. Jag har fotograferat alla olika skyltar med text. Följaktligen undersöker jag inte bilder som sådana utan den skriftliga texten i skyltarna. Utöver texten kan skyltarna även innehålla bilder och de kan höra ihop. Till exempel spelar en bild en central roll i en karta för den hjälper mottagaren att känna igen objektet som en karta.

Materialet har samlats in den 27 oktober 2023. Jag har fotograferat sammanlagt 192 skyltar vid språkenheten. Jag har inte fotograferat i personalens arbetsrum eller i klassrum eftersom de inte är öppna utrymmen vid universitetet. Jag har inte heller fotograferat personalens namn eller skyltar som förekommer flera gånger. Senare i texten använder jag ordet *forskningskontext* om forskningsmiljön och det syftar på lokalerna.

Eftersom jag undersöker språkenheten som lingvistiskt landskap, kan resultaten av denna avhandling inte generaliseras till hela universitetsmiljön. Det kan noteras att olika språk antagligen förekommer mer i dessa utrymmen. Om jag hade valt en mer omfattande miljö hade resultaten varit mer generella. Även i en annan studie har forskningskontexten avgränsats till en av våningarna i en universitetsbyggnad (Nord 2017).

4.2 Metoder

Vanligtvis undersöks lingvistiska landskap genom att observera och fotografera alla skyltar som innehåller något språk i den valda miljön (Syrjälä 2015:351). Det är också min metod. I studier av lingvistiska landskap är det vanligt att använda både kvantitativa och kvalitativa metoder (Henricson 2022:108; Blackwood 2015:38). Ofta presenteras kvantitativa data först och sedan följer en kvalitativ analys då kvantitativa och kvalitativa metoder kompletterar varandra och ger ett mångsidigt perspektiv. (Blackwood 2015:38–51.) På det här sättet gör jag också i denna avhandling.

För att kunna svara på den första och den andra forskningsfrågan använder jag textanalys som använts även tidigare för att undersöka ett geografiskt avgränsat rum (Nord 2017). Jag använder även

kvantitativa metoder i och med att jag räknar antalet olika språk i skyltar. Först har jag gått igenom alla skyltar och räknat antalet olika språk. Sedan har jag observerat i hurdana kontexter de olika språken förekommer och analyserat vilka funktioner de har.

För att kunna svara på den tredje forskningsfrågan använder jag kvalitativ innehållsanalys som en analysmetod. Analysmetoden är materialbaserad, alltså induktiv innehållsanalys, vilket betyder att analysen utarbetas på basis av det empiriska materialet och tolkningarna av materialet är mina egna. Jag försöker dock motivera mina tolkningar. Från det empiriska materialet har jag avgränsat de skyltar som innehåller svenska språket, vilket betyder reducering. Sedan har jag lagt märke till olika slags skyltar och delat in dem i sex kategorier efter deras funktioner. Kategorierna är Anslag, Informationsskyltar, Tidningar, Reklam, Kartor och Andra enskilda skyltar. Kategorierna presenteras och beskrivs i kapitel 5.2. De skyltar som hör till en samma kategori har något gemensamt och en likadan funktion med varandra. I slutet har jag skapat centrala teman det vill säga abstraherat materialet. (Tuomi & Sarajärvi 2018:4.4.2.) För att åskådliggöra observationerna presenterar jag några fotografier i analysen, såsom också gjorts i tidigare studier (t.ex. Syrjälä 2018:271–276).

5 Analys

I detta kapitel presenteras språkenheten vid Tammerfors universitet som lingvistiskt landskap. Först behandlas de olika språk som förekommer i forskningskontexten och hur mycket språken syns. Sedan analyseras de olika språkens funktioner. Därefter undersöker jag de skyltar som har svenska.

5.1 Språkenheten som ett lingvistiskt landskap

I det följande beskriver jag språkenheten som lingvistiskt landskap och svarar därmed på forskningsfrågorna 1 och 2. Vid Tammerfors universitet möter personalen och studerande olika språk och kulturer (Tampereen yliopisto 2023). Vid språkenheten finns fem studieinriktningar som kan studeras som huvudämne. Dessa inriktningar är engelska, finska, nordiska språk, tyska och ryska. Ytterligare kan franska och spanska studeras som biämnen. Därutöver erbjuds kurser även i estniska, tjeckiska och andra nordiska språk än svenska. (Tampereen yliopisto u.å.)

I Tabell 1 presenteras hur ofta de olika språken förekommer i de 192 skyltar som utgör mitt material.

Tabell 1. Förekomster av olika språk i olika skyltar.

Språk	Antal
Finska	108
Engelska	111
Svenska	23
Tyska	11
Ryska	9
Andra enskilda	10

Som framgår av tabellen är de mest synliga språken finska, engelska och svenska. Dessa språk kan studeras som huvudämne vid Tammerfors universitet. Tabellen tyder på att personalen och ämnesklubbarna har gjort sina språk synliga i skyltarna.

Studieinriktningar i språk har olika antal studenter. Det är intressant att observera hur mängden av studenter och personal avspeglas i språkbruket i skyltarna. År 2023 har dessa antal studenter blivit godkända till olika inriktningar: finska 30, engelska 65, nordiska språk 21, tyska 17 och ryska 26. Antalet har varit liknande under de senaste åren. Antalet nybörjarplatser samt godkända studenter kan variera lite årligen. (Tampereen yliopisto 2023.) När det gäller personalen går det inte att räkna hur många personer som arbetar i olika inriktningar eftersom enheten har många studieinriktningar och även andra studiehelheter. Till exempel är många i personalen med i både språk och magisterprogram för flerspråkig kommunikation och översättningsvetenskap.

Det kan märkas att finska och engelska är de mest synliga i olika slags skyltar. Det finns inte en stor skillnad mellan dessa två språk. Svenska, tyska och ryska förekommer i mindre mån. Under kategorin Andra enskilda språk har jag placerat sådana språk som kan studeras enbart som biämnena eller språk som erbjuds i mindre omfattning. Dessutom ingår en skylt som bara har ordet ”modersmål” på mer än trettio språk.

5.1.1 Enspråkiga, tvåspråkiga och flerspråkiga skyltar

Skyltar kan även kategoriseras efter hur många olika språk som förekommer i dem. Skyltarna kan vara enspråkiga, tvåspråkiga eller flerspråkiga. Mitt material har 141 enspråkiga, 40 tvåspråkiga och

11 flerspråkiga skyltar. De flesta av skyltarna är alltså enspråkiga och information erbjuds på ett språk. Oftast är det språket finska eller engelska, men även skyltar på andra språk är enspråkiga i materialet. Enligt Spolsky & Coopers (1991) regler är det viktigt att tänka på den hypotetiska läsarens språk och använda det. Gorter och Cenoz (2008:3) anser att det kan finnas olika orsaker till språkval, till exempel att avsändaren inte kan flera språk.

Flera av de enspråkiga skyltarna vid språkenheten är på engelska. Till exempel presenteras många konferenser i enspråkiga skyltar på engelska. Det kan antas att studerande och personalen från olika länder och med olika modersmål kan engelska på någon nivå eftersom det är det allmänna språket i universitetskontexter. Engelska är även lingua franca så användningen av engelskan är ett vanligt och fungerande språk i kommunikation. När det gäller andra språk än engelska, kan enspråkighet antyda att texten är avsedd för en viss målgrupp som kan detta språk (Gorter & Cenoz 2008:3.) Det kan antas att svenska, tyska och ryska är sådana språk som alla inte använder i sin vardag och inte kan på samma sätt som engelska. Den språkliga mångfalden har ökat i Finland senaste åren, men samtidigt studeras färre och färre främmande språk (Penttilä 2020:3). Det här syftar på att det ofta räcker med engelska, men situationen är inte densamma med andra språk.

I materialet förekommer två- och flerspråkiga skyltar märkbart färre än enspråkiga. Tvåspråkighet och flerspråkighet ger mer alternativ för läsarna. För de informativa och kommunikativa funktionerna kan det vara nyttigt att använda minst två olika språk så att ännu flera läsare kan förstå vad som meddelas och får läsa på sitt språk. I Tammerfors universitets språkprinciper (2023) nämns finska och engelska som service-, forsknings-, undervisnings- och webbspråk. Språkprinciperna är tillgängliga på finska och engelska. Universitetet använder minst dessa två språk i sin kommunikation, möjligtvis andra språk om de ses som relevanta (Tampereen yliopisto 2023). Speciellt om texten i skylten är kort, är det lätt att skriva texten på flera språk. Skyltarna som är tvåspråkiga har oftast engelska och finska. I de flerspråkiga skyltarna kan det inte märkas en sådan regelbundenhet utan de är slumpmässiga och varierande. Till exempel meddelas om några evenemang på två eller tre språk.

I två- eller flerspråkiga skyltar kan skribenten välja vilket språk som ska vara i dominerande position. Visuell hierarki betyder storleken av texter och placering av texter på olika språk. Om texten är i mitten, högst upp eller till vänster, anses det vara prioriterad. (Backhaus 2006:103.) I materialet är oftast dessa språk finska eller engelska. Även rubriker är oftast på dessa språk och oftast har

rubrikerna den största storleken. I några skyltar är ändå all text i samma storlek och inget språk är dominerande.

5.1.2 Officiella och privata skyltar samt textsamlingspunkter

Skyltarna kan delas in i officiella eller privata och inofficiella skyltar. Det är inte alltid tydligt om en skylt är officiell eller privat och i vissa fall kan det vara fråga om tolkning. Officiella och privata skyltar har antagligen olika regler i språkanvändningen. Lagstiftningen, språkprinciperna och strategierna har bestämmelser om de språk som ska användas i kommunikation. I materialet kan uppmärksammas sådana texter som har skapats av universitetet, till exempel texten vid språkenhetens dörr ”Kokous- ja opetustiloja” (mötes- och undervisningslokaler). Därtill finns det till exempel skyltar som meddelar om kurser eller någonting med anknytning till studier. En del av skyltarna har Tammerfors universitets logo så de verkar vara officiella. De inofficiella och privata skyltarna syftar på skyltar till exempel från individer, företag, grupper eller föreningar (Shohamy m.fl. 2010:xi). I materialet är de flesta olika skyltarna privata. Det kan märkas att de är från individer, grupper och föreningar. Bland annat meddelar många olika föreningar och grupper om sin verksamhet och sina evenemang.

Texterna förekommer inom olika slags textinsamlingspunkter som enligt Nord (2017) kan vara anslagstavlor, fasta ställ och hyllor, murar och fönsternischer. Dessa textsamlingspunkter har olika grad av formalitet. En skillnad mellan olika textsamlingspunkter är också hur öppna de är för olika avsändare. (Nord 2017:75.) Vid språkenheten är största delen av textsamlingspunkterna anslagstavlor. Av 192 skyltar förekommer 168 skyltar på anslagstavlor. Ytterligare förekommer texter i dörrar, i dörrfönster, i en skåpdörr och på väggar. Anslagstavlor verkar vara mer informella än formella eftersom det finns alla slags skyltar på dem. På anslagstavlor kan förekomma även officiella skyltar såsom information om undervisningsutbud. Många av de officiella skyltarna förekommer i dörrar och på väggar.

Det förefaller som om anslagstavlor är öppna för både offentliga aktörer och privata avsändare. Det kan inte märkas regelbundenheten angående anslagstavlor eftersom alla slags olika skyltar på alla olika språk finns på dem. Detsamma gäller dörrarna eftersom både officiella och privata skyltar förekommer i dörrarna.

5.1.3 De olika språken och deras funktion

Som framgår av Tabell 1 ingår finska i 108/192 skyltar, vilket utgör 56,3 % av skyltarna. Studieriktningen i finska språket är den nästa största studieriktningen vid språkenheten. Tammerfors universitet är ett finskspråkigt universitet (Tampereen yliopisto 2023) och följer universitetslagen (FörFS 558/2009). Därför är finska antagligen det mest centrala språket vid universitetet även om universitetet också satsar på internationell verksamhet, vilket framgår av språkprinciperna. Universitetets förvaltningspråk är finska (Tampereen yliopisto 2023). I materialet kommer det fram att all viktig information är tillgänglig på finska i forskningskontexten.

Alla mer eller mindre officiella texter finns åtminstone på finska. Sådana texter är till exempel ”mötes- och undervisningslokaler”, ”korridor”, ”toaletter” och informationsskyltar i hissar. Dessa skyltar inbegriper även yrkesbenämningar på personalen, till exempel ”professor” och ”universitetslektor”. Nästan all erforderlig och allmän information finns på finska. Sådana texter är till exempel ”endast för personalen”, ”se upp för sprickan i golvet”, bruksanvisningar till skrivare, information om studiehandledning och om nödutgång.

De skyltar som har någonting att göra med studier innehåller oftast finska. Till exempel förekommer i Bild 1 finskspråkiga skyltar som handlar om studierna. Dessa skyltar innehåller information om studiefärdigheter, karriär efter studierna och studiehandledning.

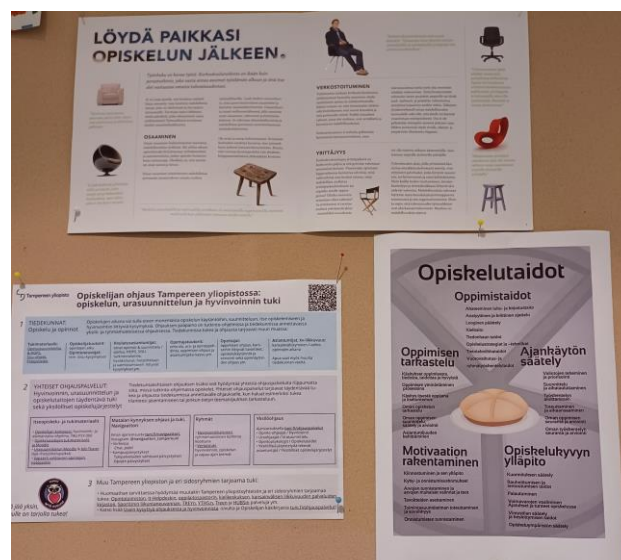

Bild 1. Exempel på skyltar på finska.

Dessa skyltar når målgruppen som kan finska. I universitetets språkprinciper nämns ändamålsenlig språkpraxis. Detta betyder ofta användning av finska eller finska och engelska. I Bild 1 är skyltarna enspråkiga, men finska förekommer ofta tillsammans med engelska. Texterna i Bild 1 är ganska långa vilket kanske är orsaken till varför texterna inte har översatts till andra språk. Enligt språkprinciperna är Tammerfors universitet inkluderande och tillgängligt också på engelska så troligen erbjuds service gällande skyltarnas teman också på engelska. Skyltarna i Bild 1 verkar vara officiella eftersom det inte syns något namn på organisationen eller avsändaren. Två av dem har inte Tammerfors universitets logo så de kan också vara från privata aktörer. Orsaken till enspråkighet kan också vara att avsändare bara kan finska och därför vill erbjuda information på finska. Dessutom dessa exempel finns det bland annat många artiklar från tidningar som har ställts fram på väggarna som är enspråkiga på finska. Även några evenemang presenteras bara på finska och där finns troligen en praktisk anledning bakom språkval om arrangören talar finska. Som jag tidigare (se 4.1) konstaterat har jag fotograferat liknande skyltar bara en gång. Om jag tagit alla med, skulle finskan ha varit det mest dominerande språket. Sammanfattningsvis verkar det som att finska har många funktioner i skyltarna.

Som framgår av Tabell 1 ingår engelska i 111/192 skyltar, vilket gör 57,8 % av skyltarna. Materialet visar att engelskan förekommer mest i olika slags skyltar och studieinriktningen i engelska är också den största inriktningen vid språkenheten. Resultatet är inte överraskande eftersom engelska är lingua franca, det språk som används i internationell verksamhet (Sylvin 2024:34). Därtill nämns i universitetets språkprinciper finska och engelska som de språk som används inom forskning, undervisning, service och kommunikation (Tampereen yliopisto 2023). I språkprinciperna förklaras att språket väljs efter målgruppen, och kommunikation som är riktad till en bredare publik sker på engelska (Tampereen yliopisto 2023). Många av officiella skyltar är tvåspråkiga, på finska och på engelska. Ytterligare presenteras många nya studier som har nyligen publicerats på engelska.

Engelska förekommer bland annat i flera skyltar som informerar om olika slags seminarier, symposier, möten och evenemang. Dessa är ofta från privata aktörer såsom enskilda personer, företag och föreningar. Till exempel finns i Bild 2 en skylt från Mediated Arctic Geographies och den presenterar onlineseminarier. Denna skylt är enspråkig på engelska.

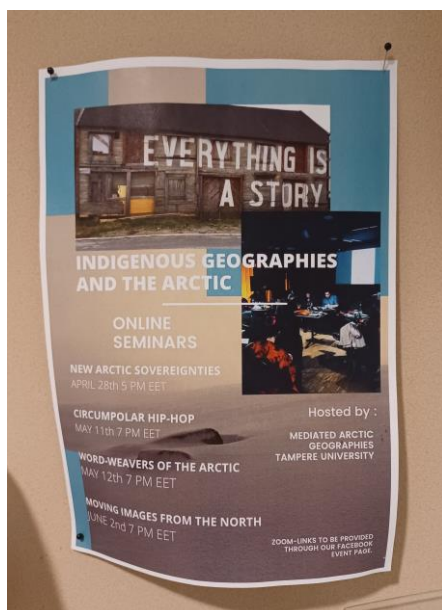

Bild 2. Exempel på en skylt på engelska.

Eftersom engelska är ett internationellt språk, är det kommunikativt fungerande att använda engelska för att nå en stor målgrupp. Användningen av engelska kan också ha en symbolisk funktion som meddelar att alla ingår i målgruppen och är välkomna oavsett sitt språk. En anledning som förklarar den stora mängden av engelska är att universitetens verksamhet är mer internationell än tidigare (Saarikivi 2023:8). I forskningen har uppmärksammats att "internationell" i praktiken betyder engelska (Saarikivi 2023:35). I exemplet (Bild 2) kan situationen vara att seminarierna pågår på engelska och att texterna därför är på engelska.

Skyltar som är på engelska skapar ett intryck att all tillhör målgruppen, oavsett sitt språk. Som materialet visar är engelskans funktion vid språkenheten dominerande och mångsidig. Engelskan kan anses vara en naturlig del av människors språkliga repertoar (Penttilä 2020:1.) Sylvén (2024:33–36) tar upp att engelska är det enda alternativet som lingua franca eftersom andra språk inte har samma utbredning i västvärlden. Enligt materialet innehåller nästan alla slags skyltar engelska och dess nyttighetsvärde är omfattande. Den utbredda användningen av engelskan anses dock inte vara helt problemfritt. Saarikivi (2023:22) tar upp att engelska ska användas i internationell vetenskap och forskning som kompletterar de nationella språken, inte huvudspråket som ersätter dem.

Som framgår av Tabell 1 ingår svenska i 23/192 skyltar, vilket utgör 11,97 % av materialet. Studieriktningen i nordiska språk är den näst minsta inriktningen i språkenheten. Enligt materialet förekommer ett annat nordiskt språk, norska bara i en skylt som innehåller ordet "modersmål" på flera språk. Annars syns de övriga nordiska språken inte. Svenska förekommer mest i skyltarna från

privata aktörer. Skyltarna är mest två- eller flerspråkiga men det finns också några enspråkiga skyltar. I universitetets språkprinciper nämns svenska i den del som behandlar forskningen. Enligt språkprinciperna ska resultat av studier publiceras på engelska, men detta utesluter inte publicering på andra språk som är viktiga för disciplinen, såsom finska och svenska. Annars nämns svenskan inte i språkprinciperna. (Tampereen yliopisto 2023.) Följaktligen förutsätts inte användning av svenska i de officiella skyltarna. Svenska syns ändå i några olika kontexter som jag presenterar i kapitel 5.2.

Tyska förekommer i 11/192 skyltar, vilket är 5,7 % av materialet. Studieriktningen i tyska språket är den minsta inriktningen vid språkenheten. Nästan alla skyltar som innehåller tyska kan hittas i samma del i språkenheten. Många skyltar anknyter till Tyskland som land. Det förekommer till exempel kartor. Därtill finns det en skylt med anknytning till studierna av främmande språk. I den skylten finns beskrivningar av vad som borde behärskas på främmande språk på olika nivåer med en skala från A1 till C. Bild 3 visar en karta över tyskspråkiga länder.

Bild 3. Exempel på en skylt på tyska.

I Bild 3 är skylten enspråkig, såsom de flesta skyltar som innehåller tyska. Därför begränsas målgruppen till de som kan tyska. I vissa fall kan läsaren ändå förmoda skyltens innehåll även om läsaren inte kan språket, till exempel i Bild 3. Många av de tyska skyltarna har samband med Tyskland, så avsändaren vill troligen betona betydelsen av tyskan.

Ryska språket förekommer i nio skyltar, vilket utgör 4,7 % av materialet. Studieriktningen i ryska språket är den tredje största inriktningen vid språkenheten. Antalet skyltar är det minsta av alla

kategorier. Nästan alla ryska skyltar är enspråkiga. Bild 4 är en enspråkig skylt på ryska från organisationen Мозгобойня/MozgoQuiz som arrangerar frågelekar i barer. Verksamheten sker bland annat i Tammerfors. (MozgoQuiz, 2023.)

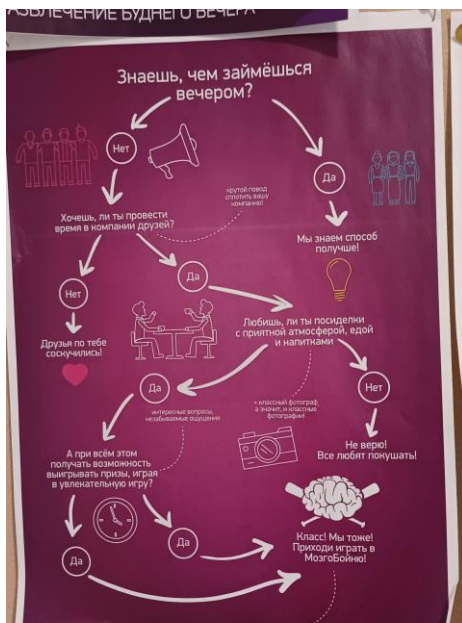

Bild 4. Exempel på en skylt på ryska.

Organisationens verksamhet sker på ryska så det finns en kommunikativ funktion bakom språkvalet. På basis av skylten och organisationens webbsida kan det antas att deltagandet i organisationens verksamhet förutsätter kunskaper i ryska. Eftersom skyltarna är enspråkiga, måste målgruppen kunna ryska. Detsamma kan märkas även i andra ryskspråkiga skyltar än i Bild 4. Det finns en flerspråkig skylt som har ryska. Det är en reklam av Moviko som är magisterprogram för flerspråkig kommunikation och översättningsvetenskap. Reklamen innehåller en fras ”följ oss” (i sociala medier) på flera olika språk.

Därutöver finns den sjätte kategorin som bildas av de andra enskilda språken. De förekommer i 10 skyltar och utgör 5,2 % av materialet. Beroende på den ovannämnda affischen med ordet ”modersmål” på flera språk, innehåller den här kategorin mer än trettio språk. Därför är det inte nödvändigt att räkna upp alla dessa språk, men till exempel spanska, franska, tjeckiska och estniska hör till den här kategorin. Dessa språk förekommer i slumpmässiga kontexter och det finns inte vissa skyltar där dessa språk syns. Estniska förekommer till exempel i en serie som har ställts fram. På spanska finns det en bok som har ställts fram på väggen. Antagligen har dessa språk färre målgrupper eftersom de förekommer sällan.

5.1.4 Jämförelser mellan de olika språken

Sammanfattningsvis kan konstateras att finska och engelska kan anses vara de två huvudspråk som har olika slags funktioner. De officiella skyltarna innehåller finska och engelska. Många seminarier och evenemang presenteras på engelska. Andra språk syns klart mindre än dessa två. Svenskan förekommer oftast tillsammans med finskan. Ofta är det fråga om två- eller flerspråkiga skyltar där svenska är med eller skyltar med enstaka ord. Ryskan och tyskan förekommer mest separat i enspråkiga skyltar. På ryska presenteras till exempel några evenemang. På tyska förekommer många kulturella skyltar som har någonting att göra med Tyskland.

Det är anmärkningsvärt att språkanvändningen och antalet studenter inte överensstämmer fullständigt. Det som överensstämmer är att engelska är det mest synliga språket och studieinriktningen i engelska är den största inriktningen. Däremot är tyska och nordiska språk de minsta inriktningarna men tyska och svenska förekommer mer än ryskan. Ryska är den tredje största inriktningen men ryskan förekommer minst.

Svenska förekommer i en liten utsträckning med hänsyn till att det är ett av nationalspråken. I vissa skyltar finns svenska språket i en liten font och det kan vara svårt att märka att det finns något ord på svenska. Det kan sammanfattas att finska och engelska har mycket gemensamt när det är fråga om kontexter och funktioner. Tyska och ryska verkar också ha likheter angående enspråkighet och antalet skyltar. Svenska ligger någonstans mitt emellan eftersom det inte finns regelbundenhet och svenskans förekomster skiljer sig från de andra ovannämnda språken.

5.2 Svenskans synlighet

I det här kapitlet svarar jag på den tredje forskningsfrågan som handlar om skyltarna som innehåller svenska språket. I Tabell 2 presenterar jag hur skyltarna med svenska fördelas mellan olika typer av skyltar. Typerna visar skyltarnas användningsändamål och funktioner.

Tabell 2. Kategorier av de svenskspråkiga skyltarna.

Kategorier	Antal
Anslag	8
Informationsskylt	3
Tidning	3
Reklam	3
Karta	2
Andra enskilda	3

Den första och största kategorin utgörs av anslag, som har neutral information. Enligt materialet är dessa ofta från en privat aktör och belägna på anslagstavlor. Exempel på sådana här skyltar är anslaget om nätverket Svenska nu och Finlands översättar- och tolkförbund rf. Informationsskyltar informerar om någonting eller ger förhållningsregler. De är ofta officiella och handlar om universitetets utrymmen. Två av dem är vid hissen och ger råd om nödfall. Tidningar innebär framsidor av tidningar som har ställts ut på väggen eller på anslagstavlor. Tidningarna heter Månadens skörd och Luckan. Ytterligare finns det en sida av en nyhet i Aamulehti som hänger på väggen. Reklam annonserar om någonting eller kan innehålla en uppmaning för läsaren. De används för att inbjuda mottagare till någonting. Det finns till exempel en reklam med texten ”Kom och studera nordiska språk” och ”Följ oss på Instagram”. Kartor innehåller en bild av ett geografiskt område och texter.

Kategorin Andra enskilda består av en logo, ett overallmärke och en affisch. Logon är en logo av Svenssonit (Svenssons) som studenterna i nordiska språk har. Ämnesklubbens namn är på finska men året då klubben bildades är på svenska. Overallmärket ger färg men har inte ett informativt innehåll för sig. Det innehåller en text ”Nordistdagar i Tammerfors 2017”. Skillnaden mellan en affisch och andra kategorier är att affischen inte har en hel mening eller en fras utan bara ett enstaka ord, ”modersmål” på olika språk.

Utifrån skyltarna med svenska har jag indelat skyltarna i två grupper: enligt antalet språk i skyltarna och skyltarnas funktion. Enligt antalet språk är de flerspråkiga skyltarna mest på andra språk än svenska. Skyltarna med svenska och andra språk är ofta mest på finska vilket framgår av Bild 5.

Bild 5. Exempel på en skylt på finska och svenska.

Att svenska förekommer kan bero på att Finlands översättar- och tolkförbund rf. fungerar på två språk. Detsamma kan märkas med några andra offentliga aktörer och myndigheter.

Enligt funktionen har skyltarna två typer av funktioner: de kan informera eller ge intryck av kulturen. De informativa skyltarna har anvisningar eller meddelanden och de kulturella anknyter till Sverige och studieinriktningen i nordiska språk. Exempel på de kulturella skyltarna är kartorna och logon.

Som sammanfattning kan konstateras att svenska språket inte är särskilt synligt vid språkenheten eftersom 23 skyltar av alla 192 innehåller svenska språket. Många skyltar som innehåller svenska språket består mest av finska språket. Det finns ändå några skyltar som innehåller bara svenska. Svenskan förekommer i ungefär sex olika funktioner och kontexter. Att antalet är så litet motsvarar de utmaningar som tagits upp till exempel i Nationalspråksstrategin (2021:24–27). Användningen av svenska minskar hela tiden. Svenska syns mer i privata skyltar som placerats kring personalens arbetsrum. Studieämnena i nordiska språk är viktiga svenskspråkiga rum för de ökar svenskans vitalitet (From m.fl. 2022).

6 Sammanfattande diskussion

Syftet med den här avhandlingen har varit att ta reda på hurdan språkenheten vid Tammerfors universitet är som lingvistiskt landskap, hur olika språk förekommer och därtill fokusera på de svenskspråkiga skyltarnas funktioner. Jag har kategoriserat skyltarna efter språk och de svenskspråkiga skyltarna efter sina funktioner. Metoderna som jag har använt har varit både kvantitativa och kvalitativa. Som analysmetoder har jag använt textanalys och innehållsanalys för att undersöka texter och kategorier. Ur en annan synvinkel skulle till exempel bildanalys vara en möjlighet att undersöka det här ämnet.

Resultatet visar att språkenheten är flerspråkig som lingvistiskt landskap. De mest synliga språken är de fem språk som kan studeras som huvudämne vid Tammerfors universitet: finska, engelska, svenska, tyska och ryska. Därtill förekommer de språk som kan studeras som biämne, till exempel spanska och franska. Alla av de fem mest synliga språken har några olika funktioner som är mest kommunikativa och informativa. Enligt resultatet är det tydligt att finska och engelska förekommer mest i alla slags skyltar. Svenska förekommer oftast tillsammans med finska. Ryska och tyska förekommer oftast i de enspråkiga skyltarna. Det syns vid språkenheten att personalen i studieinriktningar har gjort olika språk synliga eftersom vissa delar är reserverade för olika språk. I universitetets officiella skyltar förekommer bara finska och engelska, förutom att svenska förekommer i två skyltar i hissarna.

I fråga om svenska språket visar resultatet att svenska förekommer både i kommunikativa och symboliska funktioner. Kommunikativa funktioner syftar på skyltar som ger information. Symboliska funktioner kan observeras i de kulturella skyltarna. Svenska förekommer bara i en liten utsträckning även om det är ett av de två nationalspråken. Detta fenomen har observerats i allmänhet vid olika universitet i Finland och det har även väckt kritik (t.ex. Saarikivi 2023).

Studien har lyckats på det sättet att jag har fått svar på mina forskningsfrågor. Studiens tillförlitlighet kan vara utmanande att avgöra eftersom kvalitativa analyser består delvis av mina egna tolkningar. De kvantitativa resultaten kan också variera beroende på tidpunkten när materialet samlas in eftersom lingvistiska landskap inte är statiska. Resultatet är ändå vägledande även om vissa skyltar försvinner och nya skyltar kommer. Materialinsamlingen har varit systematisk eftersom jag har fotograferat alla olika slags skyltar förutom personalens namn. Resultatet kan inte generaliseras till hela universitetsmiljön eftersom det är bara fråga om en enhet. Det kan ändå antas att finska och engelska är de mest dominerande språken även i andra kontexter med hänvisning till universitetets språkprinciper.

Med tanke på vidare forskning kan man studera till exempel en mera omfattande miljö vid Tammerfors universitet eller fördjupa sig mer i språkens betydelser och funktioner. Det skulle vara intressant att fortsätta med att fokusera på svenska språkets funktioner, till exempel på frågan varför svenska förekommer oftast med finska. Jag skulle kunna även jämföra någon annan språkenhet vid ett annat universitet med språkenheten vid Tammerfors universitet. Det är också möjligt att ta ett politiskt perspektiv. Lingvistiska landskap kan studeras från olika synvinklar och utgångspunkter så det finns många möjligheter för att fortsätta med denna typ av forskning.

Källförteckning

Backhaus, Peter (2006). *Linguistic Landscapes. A comparative study of urban multilingualism in Tokyo*. Multilingual matters.

Blackwood, Robert (2015). *LL explorations and methodological challenges: Analysing France's regional languages*. I: *Linguistic Landscape*, 1 (1/2). S. 38–53. <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/ll.1.1-2.03bla>.

Cenoz, Jasone & Gorter, Durk (2006). *Linguistic Landscape and Minority Languages*. *International journal of multilingualism*. Multilingual Matters. s. 67–80.

Coulmas, Florian & Spolsky, Bernard (2009). *Linguistic landscape: expanding the scenery*. Shohamy, Elana & Gorter, Durk (red.). Routledge.

Dufva, Hannele & Pietikäinen, Sari (2009). Moni-ilmeinen monikielisyys. *Puhe ja kieli*, 29(1), s. 1–14. <https://journal.fi/pk/article/view/4789?acceptCookies=1>.

Finlands grundlag (FörFS 731/1999). <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>.

From, Tuuli, Zilliacus, Harriet & Holm, Gunilla (2022). *Yliopiston svenska rum – korkeakoulutuksen ruotsinkieliset tilat muutoksessa?* *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 13(5). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2022/yliopiston-svenska-rum-korkeakoulutuksen-ruotsinkieliset-tilat-muutoksessa>.

Gorter, Durk & Cenoz, Jasone (2008). *Knowledge about Language and Linguistic Landscape*. *Encyclopedia of Language and Education*, 2nd Edition, Volume 6: Knowledge about Language, 1–13. Springer Science+Business Media LLC.

Henricson, Sofie (2020). *Aktivistinen kielimaisema: pilottitutkimus*. AFinLAN vuosikirja 2020. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 78. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/89388>.

Henricson, Sofie (2022). *Svenskan i Helsingfors inofficiella lingvistiska landskap*. *Svenskan i Finland* 19. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/0717c5df-1f2a-4826-a23d-a5233d33fd84/content>.

Herberts, Kjell (2014). *På fotosafari i det lingvistiska landskapet*. *Språkbruk*. <https://sprakbruk.fi/artiklar/pa-fotosafari-i-det-lingvistiska-landskapet/>.

Institutet för de inhemska språken (u.å). *Lingua franca*. Hämtad den 22 november 2023 från https://www.kotus.fi/julkaisut/kielipolitiikkajulkaisut/kielen_asemaan_liittyvat_termit_hallinnossamme_sanasto/lingua_franca.

Järlehed, Johan (2011). *Att läsa språkliga landskap. Några teoretiska utgångspunkter och kritiska kommentarer*. Göteborgs universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/26843/gupea_2077_26843_1.pdf?sequence=1.

Karlsson, Susanna (2017). *Språkpolitik vid svenska universitet och högskolor*. Rapporter från Språkrådet 8. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1111481/FULLTEXT01.pdf>.

- Linkola, Inker-Anni (2014). *Saamelaisen koulun kielimaisema: Etnografinen tutkimus saamen kielestä toisen asteen oppilaitoksessa*. Sámi allaskuvla. <https://sammas.brage.unit.no/sammas-xmlui/handle/11250/3057899>.
- MozgoQuiz (2023). Hämtad den 10 februari 2024 från <https://mzgb.net/>.
- Nissilä, Leena (2023). *Huoli kansalliskielistä on aiheellinen*. Institutet för de inhemska språken. Hämtad den 15 november 2023 från https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/leena_nissila/huoli_kansalliskielista_on_aiheellinen.39412.blog.
- Nord, Andreas (2017). Texter i ett akademiskt rum. *Text och kontext: perspektiv på textanalys*. Helgesson, Karin, Landqvist, Hans, Lyngfelt, Anna, Nord, Andreas & Wengelin, Åsa (red.). Gleerups. s. 71–85.
- Penttilä, Esa (2020). Virtuaalinen ameriksiirtolainen itäsuomalaisessa arjessa - katsaus itäsuomalaisen nuoren englannin käyttöön. *Ääniä idästä - Näkökulmia Itä-Suomen monikielisyteen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/23917>.
- Saarikivi, Janne & Koskinen, Jani (2023). *Monikielistä sivistystä vai englanninkielisiä ratkaisuja? Selvitys yliopistojen kielivalinnoista*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165060?show=full>.
- Salö, Linus (2016). *Languages and Linguistic Exchanges in Swedish Academia: Practices, Processes, and Globalizing Markets*. Centre for Research on Bilingualism. Stockholm University. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:907250/FULLTEXT01.pdf>.
- SAOL = Svenska Akademiens ordlista (2015). Domämförlust. Hämtad den 9 december 2023 från <https://svenska.se/saol/?sok=dom%C3%A4n%C3%B6rlust&pz=1>.
- SAOL = Svenska Akademiens ordlista (2015). Skylt. Hämtad den 9 december 2023 från <https://svenska.se/saol/?sok=skylt&pz=1>.
- Shohamy, Elana, Eliezer, Ben Rafael & Barni, Monica (2010). *Linguistic Landscape in the City*. Multilingual Matters.
- Språklag (FörFS 423/2003). <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>.
- Statsrådet (2021). *Nationalspråkstrategin: Statsrådets principbeslut*. Statsrådets publikationer 2021:87. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163650>.
- Sylvin, Jenny (2024). *Svenskan vid Helsingfors universitet: Språkpolicy, attityder och realiteter*. Nordica Helsingensia 64. Helsingfors universitet.
- Syrjälä, Väinö (2015). Svenskan i Helsingfors metro. En studie av ett lingvistiskt landskap. *Svenskan i Finland 15*. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98070/svenskan_i_Finland_2015.pdf?seq#page=351.
- Syrjälä, Väinö (2016). *Språkbrukarnas syn på lingvistiska landskap i Svenskfinland*. Folkmålsstudier. Vol. 54. <https://journal.fi/folkmalsstudier/article/view/82157>.

Syrjälä, Väinö (2018). *Namn - språk - ställe: Språkbrukarna i Svenskfinlands offentliga rum*. Helsingfors universitet. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/70bee84e-028b-4e8e-ad3c-eb4841fc1fd9/content>.

Tampereen yliopisto (u.å.). *Kielet*. Hämtad den 10 januari 2024 från <https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/kielet#switcher-trigger--studies>.

Tampereen yliopisto (2023). *Kieliperiaatteet*. Luonnos. [Skiss].

Tampereen yliopisto (2023). *Tampereen yliopiston opiskelijavalinnan tilastoja*. Hämtad den 14 januari 2024 från <https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/hae-yliopistoon/yliopiston-opiskelijavalinnan-tilastoja>.

Tampereen yliopisto (u.å.). *Tampereen yliopiston strategia ja avaintietoa*. Hämtad den 27 oktober 2023 från <https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/yliopisto/strategia-ja-avaintietoa>.

Tampereen yliopisto (2023). *Tampereen yliopiston strategia 2030*. Hämtad den 27 oktober 2023 från https://content-webapi.tuni.fi/proxy/public/2023-02/strategiaesitys_2023-2030_fi.pdf.

Tampereen yliopisto (2024). *Vapaasti valittavien opintojen tarjonta*. Hämtad den 23 januari 2024 från <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/opetussuunnitelma-ja-opiskelumahdollisuudet/opintotarjonta/vapaasti-valittavien-opintojen-tarjonta>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Universitetslag (FörFS 558/2009). <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2009/20090558>.